

Înalta Curte de Casație și Justiție

COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 26/2017 din 20/11/2017

Dosar nr. 2.432/1/2017

Ilie Iulian Dragomir - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Lavinia Curelea - președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci - președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale
Dan Andrei Enescu - judecător la Secția penală
Horia Valentin Șelaru - judecător la Secția penală - judecător-raportor
Constantin Epure - judecător la Secția penală
Simona Elena Cîrnaru - judecător la Secția penală
Angela Dragne - judecător la Secția penală
Maricela Cobzariu - judecător la Secția penală
Rodica Susanu - judecător la Secția I civilă
Florentin Sorin Drăguț - judecător la Secția I civilă
Viorica Cosma - judecător la Secția I civilă
Eugenia Pușcașiu - judecător la Secția I civilă - judecător-raportor
Romanița Ecaterina Vrînceanu - judecător la Secția I civilă
Lavina Dascălu - judecător la Secția I civilă
Paulina Lucia Brehar - judecător la Secția a II-a civilă - judecător-raportor
Rodica Dorin - judecător la Secția a II-a civilă
Cosmin Horia Mihăianu - judecător la Secția a II-a civilă
Ileana Izabela Dolache - judecător la Secția a II-a civilă
Ianina Blandiana Grădinaru - judecător la Secția a II-a civilă
Constantin Brânzan - judecător la Secția a II-a civilă
Ana Hermina Iancu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Luiza Maria Păun - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 2.432/1/2017 este legal constituit, conform dispozițiilor art. 473 alin. (1) din Codul de procedură penală, art. 27¹ și art. 27² alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir.

La ședința de judecată participă doamna Marinela Mincă, procuror-șef al Biroului de reprezentare, Serviciul judiciar penal, Secția judiciară din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Conform art. 27³ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare, la ședința de judecată participă doamna Silvia Sanda Iancu, magistrat- asistent în cadrul Completului pentru soluționarea recursurilor în interesul legii.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală în vederea stabilirii calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment, precum și limitele răspunderii în procesul penal.

Reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror-șef Marinela Mincă, a arătat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de dispozițiile art. 471 și art. 472 din Codul de procedură penală, la nivel național fiind identificate numeroase hotărâri judecătorești definitive prin care s-a soluționat diferit problema dedusă astăzi judecătii, dovada existenței practicii neunitare fiind făcută cu anexele atașate la dosar.

A susținut că punctul de vedere al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este acela că Fondul de garantare a asiguraților nu poate avea calitatea de parte responsabilă civilmente, fiind înființat, potrivit art. 2 alin. (1) și (3) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, ca schemă de garantare în domeniul asigurărilor, cu scopul de a proteja creditorii de asigurări de consecințele insolvenței asiguraților și pentru plata de despăgubiri și indemnizații rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii încheiate în condițiile legii, cu respectarea plafonului de garantare prevăzut de textul legal anterior menționat și în limitele resurselor financiare disponibile la momentul plății, potrivit art. 5 din aceeași lege.

Rolul fondului pe piața asigurărilor este de a crea un impact pozitiv asupra întăririi încrederii "consumatorului" de asigurări și a de a asigura o bună funcționare a pieței asigurărilor în general.

Or, protecția oferită de o schemă de garantare a fost apreciată de legiuitor ca fiind mult mai flexibilă și mai rapidă decât cea oferită în cadrul procedurii de faliment, asiguratul putând obține mai repede și mai sigur despăgubirea.

Din această perspectivă, Fondul de garantare a asiguraților este, întocmai Fondului de protecție a victimelor străzii, după cum rezultă din chiar denumirea sa, un garant al despăgubirii, însă, în speță, nu sunt incidente dispozițiile Deciziei în interesul legii nr. 3 din 2010, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în Secții Unite, întrucât, spre deosebire de Fondul de protecție a victimelor străzii, cadrul normativ al Fondului de garantare a asiguraților și regulile pentru plata despăgubirilor sunt fixate prin norme speciale și derogatorii circumscrise falimentului asiguraților și protecției legale a creditorului de asigurări în cadrul acestei proceduri, în condițiile în care scopul final al asumării oricărei obligații îl constituie executarea acesteia astfel cum a fost stabilită, iar, pe de altă parte, ipoteza de lucru este una diferită, deoarece în cazul Fondului de protecție a victimelor străzii era vorba de prejudiciile create prin accidente de circulație în care autovehiculele implicate nu erau asigurate, în vreme ce în cazul Fondului de garantare a asiguraților se pune problema acoperirii prejudiciilor rezultate din accidente rutiere în cazul în care pentru autovehiculele implicate existau polițe/contracte de asigurări valabil încheiate, dar societatea de asigurări a intrat în faliment.

Conform dispozițiilor art. 262 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, printre principalele efecte ale deschiderii procedurii falimentului unei societăți de asigurare/reasigurare debitoare sunt: distribuirea sumelor din Fondul de garantare (plata creanțelor creditorilor de asigurări) și suspendarea acțiunilor judiciare/extrajudiciare și a procedurilor de executare silită îndreptate împotriva societăților de asigurare debitoare.

Cu privire la acest din urmă efect este de remarcat că dispozițiile art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență prevăd că hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva debitoarei și constituie o reglementare specială, derogatorie de la dispozițiile de principiu înscrise în art. 75 alin. (2) lit. a) din titlul II "Procedura insolvenței" din aceeași lege, conform cărora acțiunile civile din procesele

penale îndreptate împotriva debitorului nu sunt supuse suspendării de drept.

Dat fiind împrejurarea că acțiunea civilă în procesul penal este suspendată de drept, acest fapt constituie un argument în plus în sprijinul ideii că Fondul de garantare a asiguraților nu poate fi introdus în procesul penal. Prin urmare, titlul executoriu se obține în contradictoriu cu inculpatul, iar creanța este certă, lichidă și exigibilă, iar partea civilă alege fie calea executării silită, fie calea administrativă prin procedura falimentului, astfel cum este prevăzută în dispozițiile art. 11-18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

Dreptul creditorilor de asigurare de a solicita plata sumelor de la Fondul de garantare a asiguraților se naște la data publicării deciziei Autorității de Supraveghere Financiară, iar de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, Fondul de garantare a asiguraților este în drept să efectueze plăți.

Deși legea folosește sintagma "suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare și extrajudiciare și a măsurilor de executare silită", în realitate, toate aceste acțiuni vor înceta pentru că, prin forța împrejurărilor, suspendarea presupune reluarea la un moment dat a acestor acțiuni, situație imposibilă în cazul falimentului societăților de asigurare, știut fiind faptul că societatea debitoare nu mai poate reveni la existența normală de dinaintea falimentului.

Creditorul de asigurări va obține titlul executoriu în contradictoriu cu inculpatul, astfel încât, în momentul în care are o creanță certă, lichidă și exigibilă, el se poate adresa fie direct Fondului, fie poate urma procedura falimentului în vederea recuperării creanței, inclusiv pentru suma care depășește plafonul de garantare prevăzut de lege.

Fondul de garantare a asiguraților acoperă creanțele de asigurări nu ca o obligație proprie, pe baza unui contract, ci în virtutea protecției consumatorilor produselor și serviciilor de asigurări, astfel că plățile efectuate de Fond prezintă obligații ale asigurătorului falimentar, fiind achitate în numele și pe seama acestuia, Fondul fiind în drept să își recupereze aceste sume de la societatea de asigurări debitoare.

Față de cele mai sus expuse, reprezentantul Ministerului Public a arătat că o eventuală introducere a Fondului de garantare a asiguraților în procesul penal, ca parte responsabilă civilmente, este, în mod evident, inadmisibilă: acțiunea civilă în procesul penal este suspendată, iar prevederile art. 11-18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților arată clar procedura de urmat în astfel de situații, care este una administrativă, declanșată la simpla cerere a creditorului de asigurări adresată Fondului de garantare a asiguraților, prin care se solicită deschiderea dosarului de daună și încasarea despăgubirii, urmată de faza instrumentării dosarului de către Fond, de acceptarea/respingerea cererii de despăgubire de către comisia specială constituită conform art. 23 alin. (2) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată, cu modificările ulterioare, în caz de respingere a cererii fiind prevăzută posibilitatea legală a contestării acesteia, conform art. 19 din aceeași lege.

Referitor la acțiunea civilă în procesul penal, ca persoană păgubită pentru care asigurătorul este obligat în temeiul contractului de asigurare încheiat cu inculpatul să o despăgubească pentru prejudiciul cauzat în baza legii civile, partea civilă din procesul penal are calitatea de creditor de asigurare în sensul art. 3 lit. h) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată, cu modificările ulterioare. În această calitate, independent de suspendarea acțiunii civile în procesul penal îndreptată împotriva asigurătorului, după rămânerea definitivă a hotărârii prin care întinderea creanței a fost stabilită în contradictoriu cu autorul prejudiciului, persoana păgubită își poate valorifica creanța (certă, lichidă și exigibilă) de la Fondul de garantare a asiguraților, creanță care devine scadentă însă după rămânerea definitivă a hotărârii penale.

Prin urmare, acțiunea civilă în procesul penal împotriva asigurătorului aflat în faliment este suspendată de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a falimentului, iar atribuțiile

Fondului de garantare a asiguraților, în calitate de garant, vizează exclusiv etapa plății creanței într-o procedură administrativă, după obținerea titlului executoriu, respectiv a hotărârii penale definitive, deci fondul nu poate fi introdus în procesul penal ca parte responsabilă civilmente.

Potrivit definiției părții responsabile civilmente, astfel cum este redată în art. 86 din Codul de procedură penală, pentru a dobândi această calitate în procesul penal, pe lângă condițiile privind obligația persoanei, legală sau convențională, de a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune, singură sau în solidar cu inculpatul, mai trebuie îndeplinită cumulativ și cerința ca acea persoană să poată fi chemată să răspundă în procesul penal, ceea ce nu este posibil în cazul Fondului de garantare a asiguraților, așa cum s-a relevat anterior.

A mai susținut că există o singură subrogare a Fondului de garantare a asiguraților în drepturile creditorilor de asigurări până la concurența sumelor pe care le-a plătit din disponibilitățile sale și nu există o subrogare în obligațiile asigurătorului.

A concluzionat în sensul că recursul în interesul legii este admisibil, solicitând Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii să stabilească că, în interpretarea dispozițiilor legale supuse analizei, în procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitatea de parte responsabilă civilmente.

Ca atare, reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a solicitat, în temeiul art. 474 din Codul de procedură penală, admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii prin care să se dea o interpretare unitară problemei de drept ce formează obiectul investigației instanței, apreciind că soluția corectă corespunde orientării majoritare conturate în jurisprudența națională.

Președintele completului, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, după ce a acordat posibilitatea membrilor completului să adreseze întrebări reprezentantului procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, constatând că nu mai sunt alte chestiuni ori întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a arătat că, în practica judiciară națională, nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, în sensul stabilirii calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment, respectiv limitele răspunderii în procesul penal.

2. Examenul jurisprudențial

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a învederat că, în urma verificării jurisprudenței la nivel național referitoare la modul de soluționare a laturii civile în cauzele penale pentru prejudicii cauzate prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment, s-au evidențiat două orientări în ceea ce privește calitatea procesuală a Fondului de garantare a asiguraților, conturându-se, astfel, caracterul neunitar al practicii judiciare

sub acest aspect.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

3.1. Într-o primă orientare a practicii judiciare (majoritară), instanțele de judecată au apreciat că Fondul de garantare a asiguraților nu are calitate procesuală pasivă în procesul penal, în condițiile în care, din coroborarea art. 2 alin. (3), art. 11 și următoarele din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, rezultă fără dubiu calitatea de garant a acestuia, și nu aceea de succesori universal în raport cu asigurații aflați în procedura falimentului, acesta garantând plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, încheiate, în condițiile legii, în cazul falimentului unui asiguraător, cu respectarea plafonului de garantare prevăzut de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și în limitele resurselor financiare disponibile la momentul plății. În cadrul acestei orientări au fost identificate două opinii jurisprudențiale:

a) în sensul constatării lipsei calității de parte responsabilă civilmente, respectiv a înlăturării obligării Fondului de la plata despăgubirilor civile;

b) în sensul respingerii ca inadmisibilă a cererii de introducere în cauză a Fondului de garantare a asiguraților.

Astfel, s-a argumentat că, prin declanșarea procedurii falimentului societății de asigurare, atât timp cât ea există în continuare ca subiect de drept nu este înlăturată răspunderea acesteia pentru faptele sale. Lichidatorul judiciar asigură doar administrarea societății, iar Fondul de garantare a asiguraților este o instituție implicată exclusiv în procedura de punere în executare a titlurilor executorii împotriva societăților de asigurare care se află în faliment, nu și în procedura de angajare a răspunderii societății de asigurare (art. 11 și următoarele din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților).

3.2. Într-o a doua orientare a practicii judiciare (minoritară), instanțele de judecată au apreciat că Fondul de garantare a asiguraților participă în procesul penal, diferind opiniile cu privire la calitatea procesuală a acestuia, natura și întinderea răspunderii penale pe care o implică.

Astfel, în cadrul acestei orientări au fost identificate hotărâri în sensul:

a) introducerii în cauză, în calitate de parte responsabilă civilmente, a Fondului de garantare a asiguraților, însă prin hotărâre s-a reținut doar calitatea de garant a acestuia conform dispozițiilor Legii nr. 213/2015;

b) obligării societății de asigurare aflată în faliment, în solidar cu Fondul de garantare a asiguraților, la plata despăgubirilor civile, în limitele prevăzute de Legea nr. 213/2015;

c) obligării numai a Fondului de garantare a asiguraților la plata despăgubirilor civile, considerându-se că, dacă s-a stabilit printr-o hotărâre judecătorească vinovăția persoanei responsabile de producerea accidentului, trebuie obligat direct Fondul de garantare a asiguraților.

4. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este în sensul orientării jurisprudențiale majoritare, respectiv că Fondul de garantare a asiguraților nu are calitate procesuală pasivă în procesul penal, în condițiile în care din coroborarea art. 2 alin. (3), art. 11 și următoarele din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților rezultă calitatea de garant a acestuia și nu aceea de succesori universal în raport cu asigurații aflați în procedura falimentului, acesta garantând plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, încheiate, în condițiile legii, în cazul falimentului unui asiguraător cu respectarea plafonului de garantare prevăzut de aceeași lege și în limitele resurselor financiare disponibile la momentul plății.

4.1. Potrivit art. 19 alin. (1) din Codul de procedură penală, acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile, pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii

penale.

Conform art. 32 și 86 din același cod, este parte responsabilă civilmente și subiect procesual în procesul penal persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces, fiind deci consacrată expres răspunderea civilă a părții responsabile civilmente care poate acoperi singură prejudiciul creat de inculpatul vinovat de săvârșirea faptei. Raportând dispozițiile legale sus-menționate și la prevederile art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală, s-a susținut că, în procesul penal, tragerea la răspundere civilă vizează prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii, iar repararea acestui prejudiciu se face conform legii civile, instanța pronunțându-se, prin aceeași hotărâre, atât asupra acțiunii penale, cât și asupra acțiunii civile.

4.2. În jurisprudența anterioară de unificare a instanței supreme s-a reținut că partea responsabilă civilmente este parte în procesul penal și răspunde în acest cadru numai pe latură civilă pentru prejudiciul cauzat prin infracțiuni de către inculpat, în condițiile legii civile, respectiv în baza unei obligații legale sau convenționale.

4.3. În aceeași jurisprudență s-a statuat că, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.

În procesul penal, poziția societății de asigurare se întemeiază pe relația contractuală dintre aceasta și persoana vinovată de producerea accidentului care, în cazul producerii riscului asigurat, dă naștere unor drepturi în beneficiul unor terțe persoane, respectiv al persoanelor prejudiciate prin fapta celui asigurat.

Din coroborarea dispozițiilor art. 49 și art. 50 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România rezultă că asigurătorul este obligat, în temeiul contractului de asigurare încheiat cu inculpatul, în mod neechivoc, să plătească o despăgubire pentru prejudiciul pentru care asiguratul răspunde în baza legii față de terțe persoane păgubite.

4.4. În vederea protejării creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței asigurătorilor și pentru plata despăgubirilor/indemnizațiilor rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii încheiate în condițiile legii, în cazul insolvenței unui asigurător, a fost înființat Fondul de garantare a asiguraților, persoană juridică de drept public, având organizare și statut proprii, potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

Anterior, Fondul de garantare era reglementat de art. 60 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, text abrogat expres prin art. 41 lit. a) din Legea nr. 213/2015. În prezent, art. 2 alin. (1) și (3) din Legea nr. 213/2015 prevede că Fondul de garantare a asiguraților, ca "schemă de garantare" în domeniul asigurărilor, are ca scop protejarea creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurător și garantează plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, încheiate în condițiile legii, în cazul falimentului unui asigurător, cu respectarea plafonului de garantare prevăzut de această lege și în limita resurselor financiare disponibile în momentul plății, potrivit art. 5 din lege.

Rolul Fondului de garantare pe piața asigurărilor este acela de a crea un impact pozitiv asupra întăririi încrederii "consumatorului" de asigurări și acela de a asigura o bună funcționare a pieței asigurărilor în general. În aceste condiții, protecția oferită de "o schemă de garantare" a fost apreciată de legiuitor ca fiind mult mai flexibilă și mai rapidă decât cea oferită în cadrul procedurii de faliment, asiguratul putând obține mai repede și mai sigur despăgubirea.

Din această perspectivă, Fondul de garantare a asiguraților este, după cum rezultă din chiar denumirea sa, un garant al despăgubirii, întocmai Fondului de protecție a victimelor străzii.

Spre deosebire de cadrul normativ incident în cazul Fondului de protecție a victimelor străzii asupra căruia instanța supremă s-a pronunțat deja, cadrul normativ și regulile pentru plata despăgubirilor de către Fondul de garantare sunt fixate prin norme speciale, derogatorii, circumscrise falimentului asiguratorului și protecției legale a creditorilor de asigurări în cadrul acestei proceduri.

4.5. Societățile de asigurări sunt supuse unui proces continuu de control și supraveghere prin care se urmăresc crearea și menținerea unei situații financiare solide a profesioniștilor în domeniu, scop în care a fost adoptată Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări.

Ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, prevederile referitoare la falimentul societăților de asigurare au fost preluate în integralitate în cap. IV din titlul II din acest act normativ, Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări restrângându-și obiectul de reglementare doar la procedura de redresare financiară a societăților de asigurare prevăzută de art. 4-27. La rândul ei, o parte din această procedură, și anume cea referitoare la condițiile de efectuare a plăților din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, a fost preluată în dispozițiile art. 11-18 din Legea nr. 213/2015 privind fondul de garantare.

În concepția art. 3 lit. b) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, procedura de redresare financiară reprezintă totalitatea modalităților și măsurilor cu caracter administrativ dispuse de Autoritatea de Supraveghere Financiară, ca autoritate competentă, destinate să mențină sau să restabilească situația financiară a unei societăți de asigurare. Procedura redresării financiare are, așadar, un caracter administrativ, și nu unul judiciar ca în cazul reorganizării judiciare reglementate de Codul insolvenței.

Redresarea financiară intervine atunci când asiguratorul se află într-o situație financiară precară, care pune în pericol drepturile creditorilor de asigurări, criteriile de apreciere fiind prevăzute de art. 7 din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări. Procedura redresării financiare are un pronunțat caracter de salvagardare a societății de asigurare, pentru că, prin măsurile ce se dispun în cadrul acesteia, se urmăresc restabilirea situației financiare și evitarea ajungerii în starea de faliment, așa cum prevăd dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări. De asemenea, potrivit art. 2 alin. (2) din aceeași lege, măsurile aplicate în cadrul procedurii de redresare financiară urmăresc protejarea intereselor legitime și a drepturilor creditorilor de asigurări. Aceștia sunt definiți în art. 3 alin. (1) lit. h) din aceeași lege ca fiind persoanele asigurate, deținătorii de polițe de asigurare, beneficiarii ai contractelor de asigurare, precum și orice alte terțe persoane prejudiciate prin nerespectarea condițiilor de asigurare ale contractelor ale căror creanțe nu au fost plătite de societatea de asigurare.

Conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, măsurile de redresare financiară a societăților de asigurare pot fi aduse la îndeplinire pe bază de plan de redresare financiară sau prin administrare specială.

Între măsurile care pot fi dispuse de Autoritatea de Supraveghere Financiară în procedura de redresare financiară se regăsesc, conform art. 8 alin. (3) lit. h) din legea mai sus menționată, verificarea, inventarierea și instrumentarea, după caz, a dosarelor de daună, înregistrate în evidențele societății de asigurare/reasigurare, în vederea evaluării daunelor reale și a stabilirii obligațiilor de plată față de creditorii de asigurări. Această activitate se va face în regim de urgență, fără a se putea depăși un termen de 30 de zile de la data primirii deciziei de declanșare a procedurii de redresare financiară.

În perioada de redresare, conform prevederilor legale incidente în materia reglementării activității Fondului de garantare a asiguraților, acesta nu susține acoperirea creanțelor asiguraților, ci doar atunci când societățile de asigurare trec în următoarea fază procedurală, respectiv la faliment, situație în care Fondul va susține acoperirea creanțelor asiguraților în totalitate, urmând să se îndestuleze pentru sumele plătite, în ordinea de preferință prevăzută de Codul insolvenței.

Potrivit art. 20 lit. b) și art. 21 alin. (1) lit. b) și alin. (2) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, în cazul în care măsurile dispuse de Autoritatea de Supraveghere Financiară nu au fost îndeplinite în mod corespunzător sau aplicarea acestora nu a făcut posibilă restabilirea situației patrimoniale a societății, Autoritatea este obligată să retragă autorizația de funcționare a asiguratorului și, dacă se constată insolvabilitatea acestuia, trebuie să solicite, de îndată, deschiderea procedurii falimentului.

Potrivit art. 22 din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, la data publicării deciziei privind închiderea procedurii de redresare financiară și constatarea stării de insolvabilitate a societății de asigurare/reasigurare se naște dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor cuvenite de la Fondul de garantare. Prin urmare, creditorii de asigurări nu trebuie să aștepte deschiderea procedurii falimentului de către tribunal pentru a-și satisface creanțele.

4.6. Plata creanțelor creditorilor de asigurări se face după reguli speciale prevăzute de art. 23 din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări și art. 11-18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

De asemenea, potrivit art. 246 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, societatea de asigurare/reasigurare este obligată să ceară deschiderea procedurii falimentului, atunci când se află în stare de insolvență, în cel mult 20 de zile de la apariția stării de insolvență. Astfel, conform art. 246 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, societatea de asigurare/reasigurare debitoare aflată în stare de insolvență, astfel cum este definită la art. 5 pct. 31 lit. a) din aceeași lege, este obligată să adreseze tribunalului o cerere pentru a fi supusă procedurii falimentului. Cererea se depune în termen de 20 de zile de la data apariției stării de insolvență.

În sensul art. 5 pct. 31 lit. a) din aceeași lege, insolvența societății de asigurare/reasigurare este acea stare a societății caracterizată prin incapacitatea vădită de plată a datoriilor exigibile cu disponibilitățile bănești. În acest caz, art. 246 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență prevede că, înainte de înregistrarea la tribunal, cererea societății de asigurare/reasigurare se înaintează Autorității de Supraveghere Financiară odată cu actele și documentele doveditoare, în vederea analizării acestora și a formulării întâmpinării prevăzute la art. 248 alin. (1) din aceeași lege.

Totodată, potrivit art. 247 din legea anterior menționată, creditorii societății, alții decât creditorii de asigurări ale căror sume pretinse se plătesc din disponibilitățile Fondului de garantare, pot cere deschiderea procedurii falimentului împotriva societății debitoare, dacă dețin o creanță care îndeplinește condițiile prevăzute de art. 5 pct. 20 și 72 din aceeași lege, respectiv dacă au o creanță certă, lichidă și exigibilă de mai mult de 60 de zile care îndeplinește și condiția valorii-prag. Pe baza dispozițiilor art. 247 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență și a definiției creditorilor de asigurări din art. 3 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, în doctrină s-a arătat că legiuitorul a atribuit legitimarea procesuală activă pentru formularea cererii de faliment doar creditorilor societăților de asigurare/reasigurare, nu și creditorilor de asigurări și că, în antiteză cu această din urmă categorie, au calitatea de creditori ai societății de asigurare toți creditorii ale căror creanțe nu izvorăsc din raporturi de asigurare. Prin urmare, dacă creditorii de asigurări nu pot formula cererea de faliment, creanțele acestora nu rămân neplătite, dimpotrivă, această categorie de creditori este satisfăcută cu prioritate din Fondul de

garantare.

4.7. Conform art. 262 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, principalele efecte ale deschiderii procedurii falimentului unei societăți de asigurare/reasigurare debitoare sunt publicitatea acestei măsuri, retragerea autorizației de funcționare, dacă această măsură nu a fost dispusă anterior de Autoritatea de Supraveghere Financiară, interdicția înstrăinării acțiunilor de către acționarii semnificativi, ridicarea dreptului de administrare, distribuirea sumelor din Fondul de garantare, suspendarea acțiunilor judiciare/extrajudiciare și a procedurilor de executare silită. Cu privire la acest din urmă efect este de remarcat că dispozițiile art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 care arată că hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva debitoare constituie o reglementare specială, derogatorie de la dispozițiile de principiu înscrise în art. 75 alin. (2) lit. a) din aceeași lege, conform cărora acțiunile civile din procesele penale îndreptate împotriva debitorului nu sunt supuse suspendării de drept.

Deși legea folosește sintagma "suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită", în realitate, toate aceste acțiuni vor înceta pentru că, prin forța împrejurărilor, suspendarea presupune reluarea la un moment dat a acestor acțiuni, situație imposibilă în cazul falimentului societăților de asigurare, știut fiind faptul că societatea debitoare nu mai poate reveni la existența normală de dinaintea falimentului.

Așadar, deschiderea procedurii falimentului unei societăți de asigurare/reasigurare are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare împotriva debitoare, inclusiv a acțiunii civile din procesul penal, îndreptată împotriva acesteia, ca parte responsabilă civilmente. De altfel, și în jurisprudența instanței supreme s-a reținut, din interpretarea art. 75 alin. (1) și art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, că legiuitorul a înțeles să reglementeze distinct situația societăților de asigurare/reasigurare, în sensul prevederii unei norme imperative, potrivit căreia hotărârea de deschidere a procedurii falimentului societății de asigurare/reasigurare are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare.

În privința acestor societăți sunt aplicabile dispozițiile art. 262 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, în timp ce art. 75 reprezintă norma generală, incidentă doar în situația în care nu există o normă specială, derogatorie. Or, în cazul societăților de asigurare/reasigurare nu este reglementată o normă care să vizeze excepții de la măsura suspendării, așa cum se prevede la art. 75 alin. (2), aplicabil celorlalte societăți.

4.8. Potrivit art. 266 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, la data publicării deciziei prin care Autoritatea de Supraveghere Financiară constată existența indiciilor stării de insolvență a societății de asigurare/reasigurare și imposibilitatea redresării se naște dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor cuvenite de la Fondul de garantare.

Alin. (2) al aceluiași articol arată că, de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, Fondul de garantare este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile acestuia, în vederea achitării sumelor cuvenite creditorilor de asigurări, potrivit legii.

Conform art. 262 alin. (5) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, creanțele de asigurări, constatate prin titluri executorii obținute ulterior deschiderii procedurii, se înregistrează la tribunal în dosarul de insolvență, în termen de 10 zile de la data obținerii titlului. După cenzurarea acestora, lichidatorul judiciar le înscrie în tabel împreună cu rangul de preferință. În toate cazurile, cererea de înregistrare a acestor creanțe nu poate fi dispusă mai târziu de data întocmirii tabelului definitiv consolidat al creanțelor. Pe baza acestor dispoziții, dar și a prevederilor art. 17 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților se

poate observa că un creditor de asigurări având o creanță certă, lichidă și exigibilă se poate adresa direct Fondului de garantare sau poate urma separat procedura de faliment prevăzută de Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență în vederea recuperării creanței sale din activele asigurătorului aflat în faliment, inclusiv pentru suma convenită care depășește plafonul de garantare prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015.

În acest scop, potrivit art. 26 din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorul de asigurări se poate înscrie la masa credală a asigurătorului în faliment, în vederea recuperării creanței sale din activele asigurătorului aflat în faliment, inclusiv pentru suma convenită care depășește plafonul de garantare prevăzut de lege. Rezultă că, după rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului unei societăți de asigurare/reasigurare, în vederea plății creanțelor care nu depășesc plafonul de garantare, creditorii de asigurări, în funcție de propria opțiune, fie pot solicita plata de la Fondul de garantare, fie pot solicita înscrierea la masa credală, în procedura falimentului. De asemenea, potrivit art. 29 din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, titlul executoriu care constată creanțe de asigurări nevalorificate în cadrul procedurii de faliment sau în cadrul altor proceduri de executare silită prevăzute de lege se transmite Fondului, în vederea verificării lui și, după caz, a valorificării acestuia, prin plata sumelor convenite de la Fond, în condițiile normei și ale prevederilor legale incidente.

Ipoieza prevăzută în dispozițiile din norme poate viza, de pildă, situația titlurilor executorii care nu au putut fi valorificate în procedura falimentului, fie din cauza lipsei/insuficienței lichidităților debitoarei, fie pentru că au fost obținute după expirarea termenului prevăzut de art. 262 alin. (5) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență în care cererea de înscriere a creanței de asigurări putea fi înregistrată la dosarul de insolvență al tribunalului.

Din interpretarea coroborată a dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților cu dispozițiile art. 26 din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților rezultă că înscrierea la masa credală este obligatorie pentru partea din creanță care depășește plafonul de garantare pe un creditor de asigurare al asigurătorului aflat în faliment, însă, și în această situație, dacă titlul executoriu nu a putut fi valorificat în procedura falimentului, el poate fi valorificat de la Fond.

Pentru a nu se realiza o dublă acoperire a creanțelor, art. 266 alin. (3) teza I din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență interzice creditorilor de asigurări ale căror creanțe de asigurări au fost plătite de la Fondul de garantare să mai înregistreze cereri și/sau să mai solicite valorificarea creanțelor și/sau plata sumelor pretinse, în cadrul procedurii falimentului societății de asigurare/reasigurare debitoare.

După cum s-a observat în doctrină, scopul procedurii falimentului societății de asigurare/reasigurare îl constituie satisfacerea drepturilor creditorilor de asigurări. De aceea, un efect principal al deschiderii procedurii falimentului îl reprezintă plata creanțelor creditorilor de asigurări, consumatorii raporturilor de asigurare fiind cel mai bine protejați dintre toți creditorii participanți la o procedură de insolvență, deoarece, în caz de faliment al unui asigurător/reasigurător, creanțele creditorilor de asigurări sunt acoperite în întregime din Fondul de garantare.

Fondul de garantare va efectua plăți în vederea achitării sumelor convenite creditorilor de asigurări începând cu data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului.

Efectul plății sumelor de bani din Fond se naște din lege, prin urmare, nu este necesară aprobarea judecătorului sindic în acest sens și nici avizarea Autorității de Supraveghere Financiară.

Fondul de garantare acoperă creanțele de asigurări, nu ca o obligație proprie pe temei contractual, ci în virtutea protecției consumatorilor produselor și serviciilor de asigurări, astfel că plățile făcute de către Fond reprezintă obligații ale asigurătorului falimentar, fiind achitate în numele și pe seama acestuia, Fondul fiind îndreptățit să își recupereze aceste sume din averea societății de asigurare

debitoare.

Chiar și în cazul în care riscurile asigurate s-au produs după închiderea procedurii falimentului, plata despăgubirilor se poate face tot din Fondul de garantare, întrucât, la închiderea procedurii, sumele rămase se depun la acest fond. Evident, doar creditorii de asigurări vor beneficia de aceste sume, ceilalți creditori, numiți de lege, creditori ai societății de asigurare, vor suporta consecințele falimentului, dacă nu și-au valorificat creanțele anterior închiderii procedurii.

4.9. Așadar, având în vedere că obligația de plată a sumelor cuvenite creditorilor de asigurări se naște în sarcina Fondului de garantare doar la momentul rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, conform art. 266 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, dată de la care operează și suspendarea de drept pentru toate acțiunile îndreptate împotriva societății de asigurare debitoare, conform art. 262 alin. (4) din aceeași lege, inclusiv acțiunea civilă împotriva debitoarei în procesul penal, o eventuală cerere a creditorului de asigurări, constituit parte civilă în procesul penal, de introducere a Fondului de garantare a asiguraților în acest proces, ca parte responsabilă civilmente, este în mod evident inadmisibilă, din moment ce normele speciale cuprinse în dispozițiile art. 11-18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților arată clar procedura de urmat în astfel de situații.

Această procedură este una administrativă, fiind declanșată prin simpla cerere a creditorilor de asigurări adresată Fondului prin care se solicită deschiderea dosarului de daună și încasarea despăgubirii, urmată de faza instrumentării dosarului de către Fond și de acceptarea sau respingerea cererilor de despăgubire de către comisia specială constituită conform art. 23 alin. (2) din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, în caz de respingere, existând posibilitatea formulării unei contestații în condițiile art. 19 din aceeași lege.

Ca terță persoană păgubită pe care asiguratorul este obligat, în temeiul contractului de asigurare încheiat cu inculpatul, să o despăgubească pentru prejudiciul pentru care asiguratul răspunde în baza legii civile, partea civilă din procesul penal are calitate de creditor de asigurare în sensul art. 3 lit. h) din Legea nr. 503/2004 privind procedura falimentului societăților de asigurare/reasigurare. În această calitate, independent de suspendarea acțiunii civile din procesul penal îndreptată împotriva asiguratorului, după rămânerea definitivă a hotărârii prin care întinderea creanței a fost stabilită în contradictoriu cu autorul prejudiciului, partea civilă își poate valorifica creanța certă, lichidă și exigibilă direct de la Fondul de garantare a asiguraților, caz în care nu este nevoită să suporte concursul celorlalți creditori ai asiguratorului aflat în faliment.

Pe de altă parte, din redactarea art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, potrivit căruia Fondul face plata creanțelor certe, lichide și exigibile în limita unui plafon de 450.000 lei pe creditor de asigurare, se desprinde o dată în plus concluzia inadmisibilității unei cereri de introducere a Fondului ca parte responsabilă civilmente în procesul penal. Pentru a fi exigibilă, creanța trebuie să fi ajuns la scadență, ceea ce nu se poate susține atât timp cât procesul penal încă nu a fost soluționat definitiv.

Întrucât acțiunea civilă îndreptată împotriva asiguratorului în procesul penal este suspendată obligatoriu de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, iar Fondul de garantare are calitatea de garant al despăgubirii, atribuțiile sale vizând exclusiv etapa plății creanței într-o procedură administrativă, după obținerea titlului executoriu, Fondul nu are calitatea de parte responsabilă civilmente și nu poate fi introdus în procesul penal.

Parcursul procedurii administrative în fața Fondului de garantare și valorificarea creanței de despăgubiri de la acesta sunt posibile doar în faza de executare a procesului penal, după ce dreptul de creanță al părții civile, creditor de asigurare, a fost constatat printr-o hotărâre penală definitivă.

Totodată, din definiția dată părții responsabile civilmente de art. 86 din Codul de procedură penală rezultă că, pentru a dobândi această calitate în procesul penal, pe lângă condiția privind

obligația persoanei/părții, legală sau convențională, de a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune, singură sau în solidar cu inculpatul, mai trebuie îndeplinită și condiția cumulativă ca această persoană să poată fi chemată să răspundă în procesul penal, ceea ce, în cazul Fondului de garantare a asiguraților, așa cum s-a relevat pe larg în cele de mai sus, nu se poate realiza, legea prevăzând o altă procedură de urmat, extrapenală și extrajudiciară.

Ministerul Public - procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a conchis relevând că Fondul de garantare a asiguraților nu are calitate de parte responsabilă civilmente în sensul legii penale și, prin urmare, nu pot fi admise cererile de introducere în procesul penal a acestei entități juridice.

5. Opinia Direcției legislație, studii documentare și informatică juridică a Înaltei Curți de Casație și Justiție

La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Completului pentru soluționarea recursului în interesul legii, Direcția legislație, studii documentare și informatică juridică a comunicat un punct de vedere, raliindu-se opiniei exprimate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în sensul că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală, Fondul de garantare a asiguraților nu are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal, argumentând suplimentar că, prin Decizia nr. 1/2016, Completul competent să judece recursul în interesul legii a stabilit că, "în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă".

Prin aceeași decizie pronunțată în recurs în interesul legii de Înalta Curte de Casație și Justiție s-a statuat că în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală calitatea de parte responsabilă civilmente îi este atribuită societății de asigurare, indiferent dacă societatea de asigurare se află sau nu se află în procedura falimentului.

Nici dispozițiile Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și nici cele ale Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nu prevăd calitatea de parte responsabilă civilmente a Fondului de garantare a asiguraților. În absența unei astfel de dispoziții legale, în condițiile în care societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente, iar deschiderea procedurii falimentului împotriva acesteia nu are ca efect încetarea calității de subiect de drept, nu există niciun temei legal în baza căruia calitatea de parte responsabilă civilmente a societății de asigurare să îi fie transferată Fondului de garantare a asiguraților sau în baza căruia Fondul de garantare a asiguraților să fie introdus în procesul penal, ca a doua parte responsabilă civilmente.

Dimpotrivă, dispozițiile legale care prevăd suspendarea de drept a acțiunilor judiciare, inclusiv a acțiunii civile exercitate în procesul penal, ca efect al deschiderii procedurii falimentului, exclud soluția introducerii Fondului de garantare a asiguraților în calitate de parte responsabilă civilmente în procesul penal.

Existența unei societăți de asigurare, care are calitatea de parte responsabilă civilmente și calitatea de subiect de drept, constituie un element care nu permite adoptarea soluției pronunțate prin Decizia nr. 3/2010 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție - conform căreia, în procesul penal, Fondul de protecție a victimelor străzii (preluat de Biroul Asigurătorilor de Autovehicule din România) are calitatea de parte responsabilă civilmente și poate fi obligat singur la plata despăgubirilor civile către persoanele păgubite prin accidente de vehicule neasigurate -, întrucât Decizia nr. 3/2010 privește ipoteza în care nu există o societate de asigurare, ca parte responsabilă civilmente și ca subiect de drept, vehiculele nefiind asigurate. În cazul Fondului de garantare a asiguraților există o societate de asigurare care are calitatea de parte responsabilă civilmente și calitatea de subiect de drept, împotriva căreia s-a dispus deschiderea procedurii

falimentului.

Fondul de garantare a asigurațiilor asigură efectuarea plății despăgubirilor către creditorii de asigurări în cadrul unei proceduri necontencioase [persoana păgubită în cazul asigurării de răspundere civilă, care are calitatea de parte civilă în procesul penal, fiind inclusă în sfera noțiunii de creditor de asigurări, potrivit art. 4 alin. (1) lit. b) pct. (iii) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor].

Atât potrivit dispozițiilor Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor, cât și potrivit dispozițiilor Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, raporturile dintre creditorii de asigurări și Fondul de garantare a asigurațiilor se derulează în cadrul procedurii speciale reglementate în cap. III din Legea nr. 213/2015, iar nu în cadrul procesului penal.

În acest sens, în conformitate cu dispozițiile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor și cu dispozițiile art. 266 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului pronunțate împotriva unui asigurător, Fondul de garantare a asigurațiilor este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile sale, în vederea achitării sumelor cuvenite creditorilor de asigurări. A admite că Fondul de garantare a asigurațiilor are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal și că se impune introducerea sa în procesul penal în această calitate, în condițiile în care hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are ca efect suspendarea de drept a acțiunilor judiciare, înseamnă a admite că dispozițiile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor și ale art. 266 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență devin inaplicabile, întrucât, dobândind calitatea de parte responsabilă civilmente, Fondul de garantare a asigurațiilor nu ar fi "în drept să efectueze plăți" creditorilor de asigurări (părți civile în procesul penal) anterior rezolvării acțiunii civile în procesul penal, acțiune suspendată în baza art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014.

În reglementarea procedurii prevăzute în Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor, corelată cu dispozițiile art. 262 alin. (4) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, legiuitorul a pornit de la premisa că Fondul de garantare a asigurațiilor nu are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal și, neavând această calitate, este "în drept să efectueze plăți" creditorilor de asigurări (părți civile în procesul penal) anterior finalizării procesului penal.

În concepția Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor, reflectată în dispozițiile art. 2 alin. (1), Fondul de garantare a asigurațiilor, ca schemă de garantare în domeniul asigurărilor, are ca scop protejarea creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurător.

Protecția creditorilor de asigurări, inclusiv a persoanei păgubite care are calitatea de parte civilă în procesul penal, se realizează printr-un mecanism ce permite plata despăgubirilor de către Fondul de garantare a asigurațiilor în limita plafonului de garantare, anterior finalizării procesului penal și independent de suspendarea de drept a acțiunilor judiciare prin efectul hotărârii de deschidere a procedurii falimentului. (Acest mecanism permite creditorului de asigurări, în temeiul art. 17 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asigurațiilor, să urmeze separat și procedura de faliment a asigurătorului prevăzută în Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, inclusiv pentru suma cuvenită care depășește plafonul de garantare.)

Protecția creditorilor de asigurări se realizează prin plata imediată a despăgubirilor - necondiționată de finalizarea procesului penal sau a procedurii falimentului - din disponibilitățile Fondului de garantare a asigurațiilor. Celeritatea în plata despăgubirilor și inexistența obligației de a parcurge un proces judiciar constituie elementele centrale ale mecanismului de protecție a creditorilor de asigurări instituit prin Legea nr. 213/2015 și prin constituirea Fondului de garantare a asigurațiilor. (Așa cum rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 213/2015, rolul Fondului pe piața

asigurărilor este acela de a crea un impact pozitiv asupra întăririi încrederii "consumatorului" de asigurări, iar protecția oferită de o schemă de garantare va fi mult mai flexibilă și mai rapidă decât cea oferită în cadrul procedurii de faliment, asiguratul putând obține mai repede și mai sigur despăgubirea.)

Introducerea Fondului de garantare a asiguraților în procesul penal, în calitate de parte responsabilă civilmente, în contextul în care acțiunea civilă se suspendă de drept prin efectul hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, anulează tocmai elementele centrale ale mecanismului de protecție reglementat în Legea nr. 213/2015 - plata cu celeritate a despăgubirilor și inexistența obligației de a parcurge un proces judiciar. Or, dispozițiile legale privind calitatea de parte responsabilă civilmente nu pot fi interpretate într-un sens care ar conduce la imposibilitatea realizării scopului Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

6. Raportul asupra recursului în interesul legii

Prin raportul întocmit în cauză, judecătorii-raportori au apreciat că recursul în interesul legii este admisibil.

Rezumând problema de drept care a primit soluții diferite la instanțele judecătorești prin hotărâri definitive, judecătorii-raportori au apreciat, prin propunerile de soluție formulate, că, în vederea stabilirii calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment, precum și limitele răspunderii în procesul penal, se impun a fi avute în vedere dispozițiile art. 86 din Codul de procedură penală, în raport cu care Fondul de garantare a asiguraților nu are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal.

7. Înalta Curte de Casație și Justiție, examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

7.1. Admisibilitatea sesizării

În virtutea rolului său constituțional conferit de art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești prin cele două mecanisme instituite de Codul de procedură penală, respectiv recursul în interesul legii și procedura pronunțării hotărârilor prealabile.

Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 471 și art. 472 din Codul de procedură penală, aplicabile în materia recursului în interesul legii, rezultă că pentru a se apela la un asemenea mecanism de unificare a practicii judiciare trebuie îndeplinite mai multe condiții de admisibilitate.

În primul rând, promovarea recursului în interesul legii se realizează de unul dintre titularii prevăzuți în mod expres de art. 471 alin. (1) din Codul de procedură penală, cerință care este îndeplinită în cauză, având în vedere că instanța supremă a fost sesizată de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cererea, așa cum arată art. 471 alin. (2) din Codul de procedură penală, trebuie să cuprindă anumite elemente de conținut, respectiv enunțarea soluțiilor diferite date problemei de drept și motivarea acestora, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Curții Europene a Drepturilor Omului sau, după caz, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, opiniile relevante din doctrină, precum și soluția ce se propune a fi pronunțată în recursul în interesul legii, aspecte formale care se regăsesc în cuprinsul prezentei sesizări.

Condiția esențială pentru promovarea recursului în interesul legii, ce rezultă din analiza coroborată a dispozițiilor art. 471 alin. (1) și (3) din Codul de procedură penală și ale art. 472 din același cod, o reprezintă existența unei probleme de drept care a primit rezolvări diferite din partea instanțelor judecătorești, prin hotărâri definitive, ce trebuie dovedită prin anexarea acestora la cererea formulată de titularul sesizării.

Raportând această din urmă cerință la datele concrete ale cauzei cu care a fost investit Completul competent să judece recursul în interesul legii, se observă că este îndeplinită jurisprudența atașată actului de sesizare, respectiv anexele nr. 1-107 și 108-148, relevând soluționarea în mod diferit, prin hotărâri judecătorești definitive, a chestiunii de drept care formează obiectul judecății.

Ca urmare, constatând că cererea de recurs în interesul legii formulată de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție întrunește toate condițiile prevăzute de art. 471 și art. 472 din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție constată că aceasta este admisibilă.

7.2. Cadrul legal

Următoarele dispoziții legale au fost apreciate ca având incidență în soluționarea prezentului recurs în interesul legii:

Cadrul legal intern:

Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, actualizată conform Legii nr. 246/2016 (cu referire, în special, la următoarele articole):

- Art. 1 alin. (1):

"(1) Fondul de garantare a asiguraților, denumit în continuare Fondul, se constituie ca persoană juridică de drept public. Organizarea și funcționarea Fondului se stabilesc prin statut propriu aprobat de către Consiliul Autorității de Supraveghere Financiară, la propunerea Consiliului de administrație al Fondului. (...);

- Art. 2:

"(1) Fondul, ca schemă de garantare în domeniul asiguraților, are ca scop protejarea creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurător.

(2) Pentru înlesnirea raporturilor de drept internațional privat în materia insolvenței unui asigurător, Fondul poate încheia acorduri de cooperare cu scheme de garantare în domeniul asiguraților din alte state și cu alte părți interesate în dezvoltarea protecției deținătorilor de polițe de asigurare.

(3) Fondul garantează plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, încheiate, în condițiile legii, în cazul falimentului unui asigurător, cu respectarea plafonului de garantare prevăzut în prezenta lege și în limita resurselor financiare disponibile la momentul plății, așa cum sunt definite la art. 5. În cazul în care disponibilitățile Fondului nu sunt suficiente pentru acoperirea cuantumului sumelor convenite creditorilor de asigurări, creanțele acestora vor putea fi onorate pe măsura alimentării Fondului cu resursele financiare prevăzute de prezenta lege.

(4) Fondul poate desfășura și activitatea de administrator special în procedura de redresare financiară a asigurătorilor ori de lichidator în procedura de lichidare voluntară a asigurătorilor, în condițiile prevăzute de Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată, cu modificările ulterioare.";

- Art. 4 alin. (1) lit. a) și b):

"(1) În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

a) creanța de asigurări - creanțele creditorilor de asigurări care rezultă dintr-un contract de asigurare, inclusiv sumele rezervate pentru acești creditori atunci când unele elemente ale datoriei nu sunt cunoscute încă. Se consideră creanțe de asigurări sumele achitate creditorilor de asigurări din disponibilitățile Fondului, reprezentând despăgubiri/indemnizații, precum și primele datorate de către asigurătorul debitor pentru perioada în care riscul nu a fost acoperit de acesta, ca urmare a încetării contractelor de asigurare;

b) creditorii de asigurări sunt, după caz:

(i) persoana asigurată - persoana fizică sau juridică aflată în raporturi juridice cu asigurătorul debitor prin încheierea contractului de asigurare;

(ii) beneficiarul asigurării - terța persoană căreia, în baza legii sau a contractului de asigurare, asigurătorul debitor urmează să îi achite sumele convenite ca urmare a producerii riscului asigurat;

(iii) persoană păgubită (în cazul asigurării de răspundere civilă) - persoana îndreptățită să primească despăgubiri pentru prejudiciul suferit ca urmare a producerii unui risc acoperit printr-un contract de asigurare de răspundere civilă;(...)"

- Art. 5:

"(1) Resursele financiare ale Fondului provin din următoarele surse:

a) contribuții de la asigurători;

b) dobânzi și penalități de întârziere din plata cu întârziere a contribuțiilor de către asigurători;

c) sume din fructificarea disponibilităților;

d) sume din recuperarea creanțelor Fondului;

e) sume din alte surse, stabilite potrivit legii;

f) împrumuturile de la instituțiile de credit sau împrumuturi obligate, prin emisiune de titluri de valoare ale Fondului.

(2) Disponibilitățile Fondului astfel constituite sunt plasate în instrumente purtătoare de dobândă, la instituții de credit, în instrumente ale pieței monetare, în titluri de stat sau titluri ale administrației publice locale, precum și în plasamente stabilite prin legislația în vigoare.

(3) Strategia de investire a resurselor Fondului are în vedere plasarea acestora în condiții de siguranță, urmărind minimizarea riscurilor, asigurarea eficienței și a lichidității. Strategia de investire a resurselor Fondului se elaborează de către acesta, se avizează de Consiliul de administrație al Fondului și se aprobă de Consiliul Autorității de Supraveghere Financiară. (...)"

- Art. 11:

"Fondul asigură efectuarea plății indemnizațiilor/despăgubirilor din disponibilitățile sale, către creditorii de asigurări, potrivit condițiilor și plafonului de garantare stabilite de prezenta lege.";

- Art. 12:

"(1) Orice persoană care invocă vreun drept de creanță împotriva asigurătorului ca urmare a producerii unor riscuri acoperite printr-o poliță de asigurare valabilă, între data închiderii procedurii de redresare financiară și cea a denunțării contractelor de asigurare, dar nu mai târziu de 90 de zile de la data pronunțării hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, poate solicita deschiderea dosarului de daună printr-o cerere adresată Fondului.

(2) În vederea protejării drepturilor creditorilor de asigurări, Fondul va lua măsurile necesare cu privire la deschiderea dosarelor de daună, constatarea tehnică a avariilor, instrumentarea dosarelor de daună și avizarea dosarelor de daună din punct de vedere tehnic. Instrumentarea dosarelor de daună se va face cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare la data producerii evenimentului asigurat și a condițiilor de asigurare generale și specifice prevăzute în contractele de asigurare.

(3) Pentru ducerea la îndeplinire a atribuțiilor cu privire la activitatea de instrumentare a dosarelor de daună, Fondul, pe baza unor proceduri transparente de selecție aprobate prin decizia Autorității de Supraveghere Financiară, poate încheia convenții cu societăți care au ca obiect de activitate servicii de regularizare a cererilor de despăgubire sau poate nominaliza un asigurător în vederea constatării, evaluării și lichidării daunelor. Sumele achitate din disponibilitățile Fondului prestatorilor de servicii pentru instrumentarea și lichidarea dosarelor de daună constituie creanțe de

asigurări, dispozițiile art. 267 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 fiind aplicabile în mod corespunzător.

(4) Sumele stabilite conform alin. (3) și acceptate la plată de comisia specială, constituită conform art. 23 alin. (2) din Legea nr. 503/2004, republicată, cu modificările ulterioare, se plătesc din disponibilitățile Fondului, în condițiile și cu respectarea prevederilor prezentei legi și ale reglementărilor emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară și/sau de către Fond în aplicarea acestuia.";

- Art. 13:

"(1) De la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului pronunțată împotriva unui asigurător, conform prevederilor art. 266 din Legea nr. 85/2014, Fondul este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile sale, în vederea achitării sumelor convenite creditorilor de asigurări, cu respectarea dispozițiilor legale.

(2) Fondul va publica pe site-ul propriu informații referitoare la demersurile necesare pentru obținerea de la Fond a despăgubirilor/indemnizațiilor.

(3) În vederea efectuării plății sumelor convenite creditorilor de asigurări, Fondul procedează la verificarea dosarelor de daună și a creanțelor de asigurări înregistrate în evidențele sale, ținând seama de normele aplicabile în materie și de condițiile de asigurare generale și specifice prevăzute în contractele de asigurare încheiate cu asigurătorul față de care s-a stabilit starea de insolvență.

(4) Aprobarea sau, după caz, respingerea sumelor pretinse de petenți este de competența comisiei speciale constituite conform art. 23 alin. (2) din Legea nr. 503/2004, republicată, cu modificările ulterioare.

(5) În caz de respingere a sumelor pretinse se va emite o decizie de respingere. Împotriva deciziei se poate formula contestație, în condițiile prevăzute la art. 19 din Legea nr. 503/2004, republicată, cu modificările ulterioare.

(6) Dreptul la acțiune contra Fondului pentru plata indemnizațiilor/despăgubirilor se prescrie în termen de 5 ani calculați de la data nașterii dreptului, dar nu înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a procedurii de faliment.";

- Art. 14:

"(1) În vederea încasării indemnizațiilor/despăgubirilor, orice persoană care pretinde un drept de creanță de asigurări împotriva asigurătorului în faliment poate formula o cerere motivată în acest sens, adresată Fondului în termen de 90 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului sau de la data nașterii dreptului de creanță, atunci când acesta s-a născut ulterior. Cererea-tip de plată va fi prevăzută în reglementările emise în aplicarea prezentei legi.

(2) Cererea-tip de plată prevăzută la alin. (1) se formulează în scris de către potențialul creditor și se depune direct la sediul Fondului sau prin poștă, cu scrisoare recomandată, cu confirmare de primire, prin poșta electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Odată cu cererea-tip de plată, persoana respectivă anexează înscrisurile justificative, în copie legalizată, din care să rezulte cu exactitate cuantumul sumelor solicitate.

(3) În cazul imposibilității de prezentare a înscrisurilor justificative în copie legalizată, creditorul de asigurări poate prezenta fie copii ale acestora, fie o declarație pe propria răspundere, în sensul susținerii acestor documente justificative. În cerere se va preciza motivul imposibilității depunerii lor în copie legalizată. Aceste documente vor fi verificate cu evidențele preluate de Fond de la asigurătorul aflat în faliment.

(4) În cerere se vor menționa, în principal, următoarele elemente: natura creanței, momentul nașterii sale și cuantumul sumei pretinse, dacă există vreun privilegiu ori o garanție reală în ceea ce privește creanța, precum și care sunt bunurile acoperite de asigurare.

(5) Cererea, precum și actele și informațiile solicitate potrivit alin. (2)-(4) se depun în limba română; în cazul în care sunt redactate într-o limbă de circulație internațională, acestea se depun însoțite de traducerea autorizată conform legii.";

- Art. 15:

"(1) Pe măsura înregistrării și analizării cererilor de plată ale creditorilor de asigurări, împreună cu documentele anexate, se întocmește lista creditorilor de asigurări ale căror creanțe certe, lichide și exigibile urmează să fie plătite din disponibilitățile Fondului. Lista se înaintează comisiei speciale, cu propunerea de aprobare la plată a creanțelor de asigurare solicitate. După aprobarea acestor liste de către comisia specială, se efectuează plățile indemnizațiilor/despăgubirilor către creditorii de asigurări.

(2) Plata de către Fond a creanțelor de asigurări stabilite ca fiind certe, lichide și exigibile se face în limita unui plafon de garantare de 450.000 lei pe un creditor de asigurare al asiguratorului aflat în faliment.

(3) Plata se face în moneda națională - leu, iar în cazul creanțelor în valută, comisioanele bancare sunt suportate de creditorul de asigurări.

(4) Indemnizațiile/Despăgubirile convenite creditorilor de asigurări se plătesc de către Fond prin poștă și/sau prin instituții de credit autorizate de Banca Națională a României. În vederea efectuării plății sumelor convenite creditorilor de asigurări, Fondul poate să încheie convenții/contracte de prestări de servicii cu oricare dintre aceste entități.";

- Art. 16:

"În toate cazurile în care consideră că este necesar, comisia specială poate solicita petenților completarea documentației și/sau precizarea ori furnizarea de informații suplimentare cu privire la cererea de plată a acestora. Informațiile solicitate se transmit comisiei, sub sancțiunea respingerii cererii, în termen de cel mult 10 zile de la data primirii solicitării acesteia.";

- Art. 17:

"Creditorul de asigurări poate urma separat și procedura de faliment a asiguratorului prevăzută de Legea nr. 85/2014, în vederea recuperării creanței sale din activele asiguratorului aflat în faliment, inclusiv pentru suma convenită care depășește plafonul de garantare prevăzut la art. 15 alin. (2).";

- Art. 18:

"(1) Fondul se subrogă în toate drepturile creditorilor de asigurări la concurența sumelor pe care le-a plătit din disponibilitățile sale.

(2) Prin derogare de la dispozițiile art. 100 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 85/2014, Fondul poate înregistra la masa credală, în tot cursul procedurii de faliment, în vederea recuperării lor, orice sume, dobânzi și/sau cheltuieli pe care acesta le-a achitat din resursele sale.

(3) În condițiile alin. (1) și (2), Fondul este îndreptățit să înregistreze și să recupereze, în cadrul procedurii falimentului societății de asigurare/reasigurare debitoare, toate sumele achitate creditorilor, pe măsura plăților efectuate, ca urmare a producerii riscurilor asigurate după momentul deschiderii procedurii falimentului."

Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților:

- Art. 9:

"(1) Fondul are ca destinație plata indemnizațiilor/despăgubirilor rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii încheiate, în condițiile legii, cu societatea de asigurare față de care s-a dispus deschiderea procedurii de faliment, potrivit condițiilor de asigurare și în limita plafonului de garantare stabilit de Legea nr. 213/2015.

(2) Fondul nu preia funcțiile unui asigurător și nu are obligația de a opera în baza de date CEDAM și de a elibera certificat privind daunele înregistrate.

(3) Fondul poate desfășura și activitatea de administrator special în procedura de redresare financiară a asigurătorului și de lichidator în procedura de lichidare voluntară a asigurătorului.";

- Art. 16:

"Stabilirea și evaluarea despăgubirilor se efectuează după cum urmează:

a) evaluarea despăgubirilor se efectuează de către Fond, direct sau prin mandatarii acestuia, în baza documentelor existente la dosarul de daună și în conformitate cu prevederile legii și ale condițiilor de asigurare;

b) dacă din analizarea dosarului de daună rezultă necesitatea completării acestuia cu documente suplimentare, Fondul transmite o solicitare scrisă petentului în acest sens;

c) după analizarea și instrumentarea dosarului de daună, direcția tehnică de specialitate întocmește referatul de plată a despăgubirii care va fi analizat de către celelalte direcții de specialitate din cadrul Fondului în vederea avizării, conform prevederilor legale;

d) după avizarea dosarului de daună de către direcțiile de specialitate din cadrul Fondului, acesta se înaintează comisiei speciale constituite conform Legii nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată, cu modificările ulterioare. Comisia specială desemnată de către Fond este constituită din proprii specialiști, cu următoarea componență: 2 membri din partea conducerii, dintre care unul are calitatea de președinte al comisiei; conducătorul direcției economice sau înlocuitorul legal al acestuia, după caz; 2 reprezentanți ai direcției tehnice cu experiență în materie de lichidare de daune; 2 reprezentanți ai direcției juridice cu experiență de cel puțin 3 ani în domeniul juridic.";

- Art. 19:

"(1) După data publicării deciziei privind închiderea procedurii de redresare financiară și constatarea indiciilor stării de insolvență a asigurătorului de către Autoritatea de Supraveghere Financiară, în termenul legal, Fondul va desemna comisia specială, a cărei componență este stabilită conform prevederilor art. 23 din Legea nr. 503/2004, republicată, cu modificările ulterioare.

(2) Comisia specială își va exercita atribuțiile prevăzute de lege după publicarea deciziei Autorității de Supraveghere Financiară de închidere a procedurii de redresare financiară a asigurătorului, pentru a asigura plata sumelor cuvenite creditorilor de asigurări, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de deschidere a procedurii de faliment.";

- Art. 26:

"Potrivit art. 17 din Legea nr. 213/2015, creditorul de asigurări se poate înscrie la masa credală a asigurătorului în faliment, în vederea recuperării creanței sale din activele asigurătorului aflat în faliment, inclusiv pentru suma cuvenită care depășește plafonul de garantare prevăzut de lege.";

- Art. 29:

"Titlul executoriu care constată creanțe de asigurări nevalorificat în cadrul procedurii de faliment sau în cadrul altor proceduri de executare silită prevăzute de lege se transmite Fondului, în vederea verificării lui și, după caz, a valorificării acestuia, prin plata sumelor cuvenite de la Fond, în condițiile prezentei norme și ale prevederilor legale incidente."

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale:

- Art. 19 "Obiectul și exercitarea acțiunii civile"

"(1) Acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere

civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.

(2) Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente.

(3) Când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea civilă se exercită în numele acesteia de către reprezentantul legal sau, după caz, de către procuror, în condițiile art. 20 alin. (1) și (2), și are ca obiect, în funcție de interesele persoanei pentru care se exercită, tragerea la răspundere civilă delictuală.

(4) Acțiunea civilă se soluționează în cadrul procesului penal, dacă prin aceasta nu se depășește durata rezonabilă a procesului.

(5) Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.";

- Art. 25 "Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal"

"(1) Instanța se pronunță prin aceeași hotărâre atât asupra acțiunii penale, cât și asupra acțiunii civile. (...)";

- Art. 32 "Părțile"

"(1) Părțile sunt subiecții procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară.

(2) Părțile din procesul penal sunt inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente.";

- Art. 84 alin. (1):

"(1) Persoana vătămată care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal este parte în procesul penal și se numește parte civilă."

- Art. 86 "Partea responsabilă civilmente"

"Persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces este parte în procesul penal și se numește parte responsabilă civilmente.";

- Art. 87 "Drepturile părții responsabile civilmente"

"(1) În cursul procesului penal, partea responsabilă civilmente are drepturile prevăzute la art. 81.

(2) Drepturile părții responsabile civilmente se exercită în limitele și în scopul soluționării acțiunii civile."

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil

- Art. 1.349 "Răspunderea delictuală"

"(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului.

(4) Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte se stabilește prin lege specială.";

- Art. 1.350 "Răspunderea contractuală"

"(1) Orice persoană trebuie să își execute obligațiile pe care le-a contractat.

(2) Atunci când, fără justificare, nu își îndeplinește această îndatorire, ea este răspunzătoare de prejudiciul cauzat celeilalte părți și este obligată să repare acest prejudiciu, în condițiile legii.

(3) Dacă prin lege nu se prevede altfel, niciuna dintre părți nu poate înlătura aplicarea regulilor răspunderii contractuale pentru a opta în favoarea altor reguli care i-ar fi mai favorabile.";

- Art. 1.357 "Condițiile răspunderii civile"

"(1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.

(2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă."

Legea nr. 132/2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 431 din 12.06.2017, prin care a fost abrogată Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările din România

Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, republicată, cu modificările ulterioare

- Art. 3 alin. (1) lit. h):

"(1) În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele înțelesuri: (...)

h) creditorii de asigurări - persoane asigurate, titularii de polițe de asigurare, beneficiarii ai contractelor de asigurare, precum și oricare alte terțe persoane prejudiciate prin nerespectarea condițiilor de asigurare ale contractelor, ale căror creanțe nu au fost plătite de societatea de asigurare/reasigurare;(...)"

- Art. 7:

"O societate de asigurare/reasigurare intră în procedura de redresare financiară reglementată de prezenta lege atunci când există cel puțin una dintre următoarele situații:

a) se constată nerespectarea, în orice mod, a prevederilor art. 6 alin. (2), precum și a oricăror altor prevederi legale referitoare la activitatea de asigurare/reasigurare, punându-se în pericol onorarea obligațiilor asumate față de creditorii de asigurări;

b) valoarea marjei de solvabilitate disponibile scade sub valoarea marjei de solvabilitate minime determinate în conformitate cu reglementările în vigoare;

c) valoarea marjei de solvabilitate disponibile scade sub limita minimă prevăzută de reglementările legale în vigoare pentru fondul de siguranță.";

- Art. 8 alin. (1) lit. a) și b):

"(1) În cazurile prevăzute la art. 7 lit. a) și b), Autoritatea de Supraveghere Financiară poate dispune, prin decizie motivată, deschiderea procedurii de redresare financiară prin una dintre următoarele modalități:

a) redresarea societății de asigurare/reasigurare pe bază de plan de redresare financiară;

b) redresarea societății de asigurare/reasigurare prin administrare specială (...)"

- Art. 19:

"(1) Decizia Autorității de Supraveghere Financiară prevăzută la art. 8, 13 și 15 este executorie.

(2) Împotriva deciziei, societatea de asigurare/reasigurare poate face contestație la Secția de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel București, în termen de 10 zile de la data comunicării, sub sancțiunea decăderii.

(3) Contestația se judecă cu celeritate și cu precădere; contestația nu suspendă executarea deciziei Autorității de Supraveghere Financiară. Hotărârea instanței poate fi atacată cu recurs, în condițiile

legii.";

- Art. 20 lit. b):

"Închiderea procedurii de redresare financiară a societății de asigurare/reasigurare se dispune prin decizie motivată, emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară, potrivit legii, atunci când, după caz: a)(...)

b) măsurile aplicate în cadrul procedurii de redresare financiară nu au fost îndeplinite în mod corespunzător, în termenele și în condițiile stabilite, sau aplicarea acestora nu a putut conduce, pe perioada în care au fost luate, la atingerea scopului urmărit și la înlăturarea cauzelor care le-au generat.";

- Art. 21 alin. (1) lit. b) și alin. (2):

"(1) Prin decizia de închidere a procedurii de redresare financiară, Autoritatea de Supraveghere Financiară dispune, după caz: (...)

b) retragerea autorizației de funcționare a societății de asigurare/reasigurare, precum și, dacă se constată insolvența acesteia, solicitarea, de îndată, a intrării în procedura falimentului, în situația prevăzută la art. 20 lit. b).

(2) Prin decizia de închidere a procedurii de redresare financiară, Autoritatea de Supraveghere Financiară dispune, dacă este cazul, revocarea administratorului special desemnat în condițiile prezentei legi și încetarea atribuțiilor acestuia. (...);

- Art. 22:

"În cazul prevăzut la art. 21 alin. (1) lit. b), la data publicării deciziei privind închiderea procedurii de redresare financiară și constatarea stării de insolvență a societății de asigurare/reasigurare se naște dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor cuvenite de la Fondul de garantare.";

- Art. 23:

"(1) În termen de 30 de zile de la data publicării deciziei de includere a procedurii de redresare financiară, societatea de asigurare/reasigurare pentru care au fost constatate de către Autoritatea de Supraveghere Financiară indiciile existenței stării de insolvență este obligată să predea Fondului de garantare evidența contractelor de asigurare în vigoare la data închiderii procedurii de redresare financiară, evidența completă a dosarelor de daună, precum și evidențele tehnico-operative și contabile aferente acestor contracte și dosare, în vederea publicării listei potențialilor creditori de asigurări, beneficiari ai sumelor cuvenite de la Fondul de garantare. Răspunderea pentru neîndeplinirea sau pentru îndeplinirea necorespunzătoare a obligației revine membrilor consiliului de administrație/consiliului de supraveghere și conducerii executive a societății de asigurare/reasigurare.

(2) În cadrul termenului prevăzut la alin. (1), Fondul de garantare desemnează o comisie specială, formată din proprii specialiști, cu următoarea componență:

a) 2 membri din partea conducerii, dintre care unul are calitatea de președinte al comisiei;

b) conducătorul departamentului financiar sau înlocuitorul legal al acestuia, după caz;

c) 2 reprezentanți ai direcției tehnice, cu experiență în materie de lichidare de daune;

d) 2 reprezentanți ai direcției generale juridice, cu experiență de cel puțin 3 ani în domeniul juridic.

(3) După expirarea termenului prevăzut la alin. (1), Fondul de garantare ia toate măsurile necesare pentru publicarea listei creditorilor de asigurări ale căror creanțe au rezultat din evidențele transmise de societatea de asigurare /reasigurare, potrivit alin. (1).

(4) Abrogat.";

Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență

- Art. 100 alin. (1) lit. b):

"(1) Notificarea va fi comunicată creditorilor de îndată și, în orice caz, cu cel puțin 10 zile înainte de împlinirea termenului-limită pentru înregistrarea cererilor de admitere a creanțelor și va cuprinde: (...)

b) termenul-limită pentru înregistrarea cererii de admitere a creanțelor asupra averii debitorului, care va fi de maximum 45 de zile de la deschiderea procedurii, precum și cerințele pentru ca o creanță înregistrată să fie considerată valabilă; (...)"

- Art. 246:

"(1) În temeiul prezentului capitol, societatea de asigurare/reasigurare debitoare aflată în stare de insolvență, astfel cum aceasta este definită la art. 5 pct. 31 lit. a), este obligată să adreseze tribunalului o cerere pentru a fi supusă procedurii falimentului. Cererea se depune în termen de cel mult 20 de zile de la data apariției stării de insolvență.

(2) Înainte de înregistrarea la tribunal, cererea prevăzută la alin. (1) se înaintează Autorității de Supraveghere Financiară odată cu actele și documentele doveditoare, în vederea analizării acestora și a formulării întâmpinării prevăzute la art. 248 alin. (1). Societatea de asigurare/reasigurare debitoare va anexa la cerere, în mod obligatoriu, registrul special al activelor admise să acopere rezervele tehnice, prevăzut în anexa nr. 2 la Legea nr. 32/2000, cu modificările și completările ulterioare.";

- Art. 247:

"(1) Creditorii societății de asigurare/reasigurare debitoare, alții decât creditorii de asigurări ale căror sume pretinse se plătesc din disponibilitățile Fondului de garantare, pot înregistra la tribunal o cerere de deschidere a procedurii de faliment împotriva societății debitoare în condițiile prezentului capitol, dacă dețin o creanță ce îndeplinește condițiile prevăzute la art. 5 pct. 20 și 72.

(2) Prevederile art. 246 alin. (2) se aplică în mod corespunzător în ceea ce privește înaintarea către Autoritatea de Supraveghere Financiară a cererii, a actelor și documentelor doveditoare.";

- Art. 262:

"(1) În condițiile prezentului titlu, deschiderea procedurii falimentului împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare se dispune prin hotărârea judecătorului-sindic.

(2) Hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are drept consecință retragerea de către Autoritatea de Supraveghere Financiară a autorizației de funcționare a societății de asigurare/reasigurare debitoare, dacă această măsură nu s-a dispus anterior pronunțării hotărârii. Lichidatorul judiciar va publica hotărârea judecătorului-sindic în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, precum și în cel puțin două ziare de circulație națională. Odată cu publicarea va comunica hotărârea atât autorității competente, cât și Fondului de garantare.

(3) Retragerea autorizației de funcționare nu împiedică lichidatorul judiciar sau orice altă persoană împuternicită în acest sens de către acesta să desfășoare unele dintre operațiunile de asigurare ale societății de asigurare/reasigurare debitoare, în măsura în care acest lucru este necesar sau adecvat, în scopul finalizării procedurii de faliment. Aceste operațiuni se vor putea desfășura numai cu avizul prealabil al autorității competente.

(4) Hotărârea de deschidere a procedurii falimentului are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare. Creanțele pretinse în aceste procese se înregistrează la dosarul de faliment al tribunalului și se supun examinării și înscrierii lor în tabelul creanțelor, potrivit prezentei legi. Efectele procedurii de faliment asupra unui proces civil în curs privind un

bun sau un drept de care a fost deposedată societatea de asigurare/reasigurare sunt reglementate de legea statului membru în care procesul este în curs.

(5) Creanțele de asigurări, constatate prin titluri executorii obținute ulterior momentului pronunțării hotărârii de faliment, se înregistrează la tribunal, sub sancțiunea decăderii din drept, în termen de cel mult 10 zile de la data obținerii titlului. Lichidatorul judiciar este obligat să verifice și, dacă este cazul, să înscrie aceste creanțe în tabelul creanțelor, cu respectarea ordinii de preferință și/sau a cauzelor de preferință legale ale acestora. În toate cazurile, cererea de înregistrare a acestor creanțe nu poate fi depusă mai târziu de data întocmirii tabelului definitiv consolidat al creanțelor, potrivit prezentei legi.

(6) În privința contractelor financiare calificate și a operațiunilor de compensare bilaterală în baza unui contract financiar calificat sau a unui acord de compensare bilaterală încheiate de o societate de asigurare și reasigurare se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 89."

- Art. 266:

"(1) La data publicării deciziei prin care Autoritatea de Supraveghere Financiară constată existența indiciilor stării de insolvență a societății de asigurare/reasigurare și imposibilitatea redresării se naște dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor cuvenite de la Fondul de garantare.

(2) De la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, în condițiile prezentului titlu, Fondul de garantare este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile acestui fond, în vederea achitării sumelor cuvenite creditorilor de asigurări, potrivit legii.

(3) Este interzis creditorilor de asigurări ale căror creanțe de asigurări au fost plătite de la Fondul de garantare să mai înregistreze cereri și/sau să mai solicite valorificarea creanțelor și/sau plata sumelor pretinse, în cadrul procedurii falimentului societății de asigurare/reasigurare debitoare. Fondul de garantare este îndreptățit să solicite autorităților competente stabilirea răspunderii preinșilor creditori și să îi oblige pe aceștia la restituirea sumelor încasate în mod necuvenit."

În jurisprudența Curții Constituționale a României au fost identificate două hotărâri care au analizat, din punctul de vedere al constituționalității, dispozițiile referitoare la procedura și condițiile de efectuare a plăților din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, instituit prin Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

- Prin Decizia nr. 80 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 330 din 8 mai 2017, instanța de contencios constituțional a respins ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a art. 14 alin. (1) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, statuând că "art. 14 din Legea nr. 213/2015 instituie doar o procedură necontencioasă pentru soluționarea pretențiilor formulate de creditorii de asigurări. Dispozițiile acestui act normativ dispun că obținerea de despăgubiri din disponibilitățile Fondului nu se face prin acțiune în justiție pe calea dreptului comun, creditorii de asigurări trebuind să sesizeze în prealabil Fondul de garantare a asiguraților prin formularea unei cereri de plată, declanșând astfel procedura de plată administrativă, necontencioasă, pusă la dispoziție de Legea nr. 213/2015 și prevăzută de art. 22 alin. (1) din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16 din 31 august 2015 privind Fondul de garantare a asiguraților (...) în urma analizării cererii de plată, Fondul va emite o decizie care, în situația în care petentul nu este mulțumit de modalitatea de soluționare a cererii de plată (în sensul respingerii parțiale sau totale a cererii de plată), aceasta poate fi contestată la Curtea de Apel București, în termen de 10 zile, fiind astfel garantat dreptul de acces la justiție. Exercitarea dreptului de a formula o cerere adresată instanței de judecată nu poate exclude respectarea unor proceduri prelabile, care sunt prevăzute de legiuitor tocmai în ideea soluționării amiabile, cu celeritate, a pretențiilor exprimate de creditorii de asigurări, fără a fi nevoie de investirea instanțelor de judecată."

- Prin Decizia nr. 578 din 12 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.

655 din 26 august 2016, Curtea Constituțională a respins, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, reținând că "analiza modului de redactare a art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015 nu evidențiază probleme care să pună în discuție respectarea principiului constituțional al neretroactivității legii civile. Art. 15 alin. (2) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților a produs și produce efecte juridice exclusiv în domeniul său temporal de acțiune (27 iulie 2015 - prezent), fără a opera modificări cu privire la raporturi juridice consumate/intrate sub autoritatea de lucru judecat anterior datei intrării sale în vigoare. Or, în aceste condiții, nu se poate pune problema încălcării principiului neretroactivității legii civile. În acest sens s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 210 din 8 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014. (...)"

În jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție de interpretare și aplicare unitară a dispozițiilor legale a fost identificată Decizia nr. 1 din 15 februarie 2016 pronunțată de Completul competent să judece recursul în interesul legii (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 6 aprilie 2016) care a vizat ca probleme de drept supuse dezlegării calitatea procesuală a asiguratorului și modalitatea în care răspunde, respectiv singur sau în solidar cu inculpatul, cu relevanță/impact juridic și asupra chestiunii de drept supusă interpretării și soluționării prezentului recurs în interesul legii.

Astfel, prin decizia sus-enunțată s-a statuat în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală că, "în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă." Prin urmare, calitatea de parte responsabilă civilmente îi este atribuită societății de asigurare, indiferent dacă societatea de asigurare se află sau nu se află în procedura falimentului".

În jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului nu au fost identificate hotărâri prin care să se fi statuat asupra calității procesuale a entității Fondului de Garantare a asiguraților, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment sau asupra limitelor răspunderii în procesul penal.

Cadrul legal internațional

Legislația comunitară ce reglementează asigurarea de răspundere civilă auto trasează sarcini importante și totodată foarte clare statelor membre.

Potrivit pct. 12 din preambulul Directivei 2009/103/CE, statele membre au obligația de a garanta, în cazul vătămărilor corporale, despăgubirea integrală și echitabilă a tuturor victimelor care au suferit răni foarte grave. Observăm că această obligație nu cade în sarcina asiguratorilor, care, în caz de faliment, sunt protejați de o anumită legislație, ci în sarcina statelor membre. Acestea își îndeplinesc această obligație prin adoptarea unei legislații în concordanță cu cerințele comunitare. Dacă legislația națională incidentă în cauză nu asigură ceea ce impune norma comunitară, apare evident un conflict juridic comunitar.

- Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi, prin care s-au abrogat următoarele directive de armonizare a legislațiilor statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă auto: Directiva 72/166/EE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi;

- a treia Directivă (90/166 CEE) a Consiliului privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă rezultată din circulația autovehiculelor;

- Directiva 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 mai 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă auto și de modificare a directivelor 73/239/CEE și 88/357/CEE ale Consiliului;

- Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 de modificare a directivelor 72/166/CEE, 84/5/CEE, 88/357/CEE și 90/232/CEE și a Directivei 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind asigurarea de răspundere civilă auto.

8. Analiza de fond a recursului în interesul legii

Față de multitudinea de hotărâri judecătorești definitive, invocate în sesizarea de recurs în interesul legii cuprinse în anexele 1-38, se constată că problema de drept ce a fost soluționată diferit de instanțele de judecată (existând la nivelul instanțelor practică judiciară neunitară în acest sens) și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să se pronunțe prin intermediul mecanismului de unificare a practicii a posteriori a recursului în interesul legii se referă la stabilirea calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment; limitele răspunderii în procesul penal.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii constată că, în analiza acestei chestiuni de drept, trebuie avute în vedere atât aspectele teoretice și practice legate de scopul pentru care a fost înființat Fondul de garantare a asiguraților, atribuțiile acestuia, creditorii protejați de Fondul de garantare a asiguraților; soarta contractului de asigurare în cazul insolvenței societății de asigurare; natura raportului juridic dintre societatea de asigurare și Fondul de garantare a asiguraților prin prisma dispozițiilor Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și a dispozițiilor din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, cât și calitatea procesuală a societății de asigurare în procesul penal, astfel cum a fost stabilită prin Decizia nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în recurs în interesul legii (prin care s-a statuat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 Cod procedură penală, "în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă"); procedura specială instituită de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților în ce privește plata despăgubirilor de către Fondul de garantare a asiguraților; dispozițiile art. 32 din Codul de procedură penală privind părțile în procesul penal și respectiv art. 86 din Codul de procedură penală ce reglementează calitatea de parte responsabilă în procesul penal.

Astfel, Fondul de garantare a asiguraților s-a constituit ca persoană juridică de drept public, administrată de Autoritatea de Supraveghere Financiară, ca schemă de garantare în domeniul asigurărilor, în scopul protejării creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurător și pentru plata despăgubirilor/indemnizațiilor rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii încheiate în condițiile legii.

Anterior, acesta era reglementat de art. 60 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, text abrogat expres prin art. 41 lit. a) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

În expunerea de motive a emiterii actului normativ, care constituie cadrul general de reglementare, este subliniat rolul Fondului de garantare a asiguraților pe piața asigurărilor de a crea un impact pozitiv asupra întăririi încrederii "consumatorului" de asigurări și de a asigura o bună funcționare și stabilitate a pieței asigurărilor, în general, precum și un grad de predictibilitate a evoluției fiecărui asigurător în parte. În aceste condiții, protecția oferită de o schemă de garantare este mult mai flexibilă și mai rapidă decât cea oferită în cadrul procedurii de faliment, asiguratul putând obține mai repede și mai sigur despăgubirea.

Prin urmare, funcția Fondului este aceea de a plăti despăgubiri/indemnizații creditorilor de asigurări ai societăților de asigurare aflate în faliment într-o anumită limită stabilită ca plafon de despăgubire, iar resursele sale financiare sunt constituite din contribuțiile pe care asigurătorii autorizați de către Autoritatea de Supraveghere Financiară, inclusiv sucursalele acestora care își desfășoară activitatea pe teritoriul altui stat membru al Uniunii Europene, sunt obligați să le vireze, în condițiile Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, dobânzi și penalități de întârziere din plata cu întârziere a contribuțiilor de către asigurători, sume din fructificarea disponibilităților, din recuperarea creanțelor Fondului, sume din alte surse stabilite potrivit legii, împrumuturi de la instituțiile de credit sau împrumuturi obligatate, prin emisiune de titluri de valoare ale Fondului (art. 5 din Legea nr. 213/2015).

Potrivit art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorii de asigurări, beneficiari ai despăgubirilor, sunt: persoana asigurată, care este persoana fizică sau juridică aflată în raporturi juridice cu asigurătorul debitor prin încheierea contractului de asigurare; beneficiarul asigurării, respectiv terța persoană căreia, în baza legii sau a contractului de asigurare, asigurătorul debitor urmează să îi achite sumele convenite ca urmare a producerii riscului asigurat; persoana păgubită (în cazul asigurării de răspundere civilă), și anume, persoana îndreptățită să primească despăgubiri pentru prejudiciul suferit ca urmare a producerii unui risc acoperit printr-un contract de asigurare de răspundere civilă.

Cum societățile de asigurări sunt supuse unui proces continuu de control și supraveghere prin care se urmărește crearea și menținerea unei situații financiare solide a profesioniștilor în domeniu, a fost adoptată Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări.

Ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, dispozițiile referitoare la falimentul societăților de asigurare au fost preluate în integralitate în titlul II, cap. IV din acest act normativ. Astfel, prin art. 344 lit. d) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență au fost abrogate, printre altele, și secțiunile 1-3 ale cap. III din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări.

Întrucât Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări are ca obiect de reglementare doar procedura de redresare financiară a societăților de asigurare prevăzută de art. 4-27, o parte din această procedură, și anume cea referitoare la condițiile de efectuare a plăților din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, a fost preluată de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților prin dispozițiile art. 11-18.

Prin urmare, cadrul normativ și regulile pentru plata despăgubirilor de către Fondul de garantare a asiguraților sunt fixate prin norme speciale, derogatorii, circumscrise falimentului asigurătorului și protecției legale a creditorilor de asigurări în cadrul acestei proceduri. Dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor convenite de la Fondul de garantare se naște la data publicării deciziei prin care Autoritatea de Supraveghere Financiară constată existența indiciilor stării de insolvență a societății de asigurare/reasigurare. Totodată, de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, Fondul de garantare este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile acestui fond, în vederea achitării sumelor convenite creditorilor de asigurări, potrivit legii.

Calitatea de garant al Fondului, în vederea plății despăgubirii creditorilor de asigurări, este evidențiată atât prin denumire, cât și prin dispozițiile legale ce îi sunt aplicabile. Nicăieri, în cuprinsul Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților ori al altui act normativ, nu se prevede subrogarea de drept a Fondului de garantare a asiguraților în drepturile și obligațiile procesuale ale societății de asigurare, în cazul existenței pe rol a unei acțiuni în pretenții pornite împotriva acesteia.

Dimpotrivă, legea prevede o procedură administrativă/necontencioasă pe care potențialii creditori din contractele de asigurări trebuie să o urmeze în ce privește pretenția pe care o au față de societatea de asigurare aflată în faliment și care debutează, potrivit art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 213/2015, cu sesizarea Fondului cu o cerere scrisă de despăgubire sau de plată însoțită de documente justificative.

Pe măsura înregistrării și analizării cererilor de plată ale creditorilor de asigurări, împreună cu documentele anexate, se întocmește lista creditorilor de asigurări ale căror creanțe certe, lichide și exigibile urmează să fie plătite din disponibilitățile Fondului. Lista se înaintează comisiei speciale, competentă să aprobe sau să respingă sumele pretinse. În cea din urmă ipoteză se emite o decizie de respingere, împotriva căreia se poate formula contestație la Secția de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel București, în termen de 10 zile de la comunicare.

Potrivit art. 17 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorul de asigurări poate urma separat și concomitent și procedura de faliment a asiguratorului prevăzută de Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, în vederea recuperării creanței sale, care se bucură de prioritate absolută față de orice alte creanțe, prin valorificarea activelor debitoarei falite, cu excepția situației în care creanța i-a fost achitată de Fondul de garantare.

Existența unei societăți de asigurare în faliment, ce are într-un proces penal calitatea de parte responsabilă civilmente și deci calitatea de subiect de drept, nu permite adoptarea soluției pronunțate de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 3 din 15 iunie 2010 a Secțiilor Unite, conform căreia, în procesul penal, Fondul de protecție a victimelor străzii (atribuții preluate în prezent de Biroul Asiguratorilor de Autovehicule din România - BAAR) are calitatea de parte responsabilă civilmente și poate fi obligat singur la plata despăgubirilor civile către persoanele păgubite prin accidente de vehicule neasigurate, întrucât decizia privește ipoteza în care nu există o societatea de asigurare, vehiculele nefiind asigurate.

Mai mult, conform art. 18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, singura situație de subrogare a Fondului este în drepturile creditorilor de asigurări și nicidecum în obligațiile asiguratorilor, până la concurența sumelor pe care le-a plătit din disponibilitățile sale, sens în care poate înregistra la masa credală, în tot cursul procedurii de faliment, în vederea recuperării lor, orice sume, dobânzi și/sau cheltuieli pe care acesta le-a achitat din resursele sale, pe măsura plăților efectuate, ca urmare a producerii riscurilor asigurate după momentul deschiderii procedurii falimentului.

De aceea, Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților ce a abrogat Ordinul președintelui Comisiei de Supraveghere a Asiguraților nr. 10/2009 pentru punerea în aplicare a Normelor privind Fondul de garantare prevede expres la art. 9 alin. (2) că acesta nu preia funcțiile unui asigurator, iar la art. 29 prevede că titlul executoriu care constată creanțe de asigurări nevalorificat în cadrul procedurii de faliment sau în cadrul altor proceduri de executare silită prevăzute de lege se transmite Fondului în vederea verificării lui și, după caz, a valorificării acestuia, prin plata sumelor convenite de la Fond.

Prin Decizia nr. 1 din 15 februarie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, s-a statuat că, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.

Potrivit art. 86 din Codul de procedură penală, partea responsabilă civilmente este acea persoană care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces și este parte în procesul penal.

Pornind de la această definiție este de reținut că nici dispozițiile Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și nici cele ale Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nu prevăd calitatea de parte responsabilă civilmente a Fondului de garantare a asiguraților, neexistând, așadar, nicio dispoziție legală în baza căreia această calitate să îi fie atribuită Fondului de garantare a asiguraților sau, în egală măsură, atât societății de asigurare, cât și Fondului de garantare.

Or, în absența unei dispoziții legale, în condițiile în care societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente, iar deschiderea procedurii falimentului împotriva acesteia nu are ca efect încetarea calității de subiect de drept, nu există niciun temei legal în baza căruia calitatea de parte responsabilă civilmente a societății de asigurare să îi fie transferată Fondului de garantare a asiguraților sau în baza căreia Fondul de garantare a asiguraților să fie introdus în procesul penal, ca a doua parte responsabilă civilmente.

Nici din punct de vedere convențional Fondului nu-i revine vreo obligație decurgând din subrogarea în calitatea de asigurător, el fiind, așa cum s-a arătat, doar un garant în ceea ce privește plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, în cadrul unei proceduri administrative strict reglementate, ce se constituie în singura modalitate de recuperare a creanței de la această entitate juridică, în cazul falimentului unui asigurător.

Așadar, în cazul Fondului de garantare a asiguraților există o societate de asigurare care are calitatea de parte responsabilă civilmente și calitatea de subiect de drept, împotriva căreia s-a dispus deschiderea procedurii falimentului, iar din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților se asigură efectuarea plății despăgubirilor către creditorii de asigurări în cadrul unei proceduri administrative. Raporturile dintre creditorii de asigurări și Fondul de garantare a asiguraților se derulează în cadrul procedurii speciale reglementate în cap. III din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, iar nu în cadrul procesului penal.

În reglementarea procedurii prevăzute în Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, care are drept scop protejarea creditorilor de asigurări, legiuitorul a pornit de la premisa că Fondul de garantare a asiguraților nu are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal și, neavând această calitate, este "în drept" să efectueze plăți" creditorilor de asigurări, părți civile în procesul penal, anterior finalizării acestuia.

Protecția creditorilor de asigurări presupune un mecanism de plată imediată a despăgubirilor din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, în limita plafonului de garantare, necondiționat de finalizarea procesului penal sau a procedurii falimentului și independent de suspendarea de drept a acțiunilor judiciare prin efectul hotărârii de deschidere a acestuia. Celeritatea în plata despăgubirilor și inexistența obligației de a parcurge un proces judiciar constituie elementele centrale ale mecanismului de protecție a creditorilor de asigurări instituit prin Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și prin constituirea Fondului de garantare a asiguraților.

Prin urmare, din perspectiva celor expuse, prin raportare la conținutul normei legale ce definește noțiunea de parte responsabilă civilmente, reiese că protejarea creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurător se realizează de către Fondul de garantare a asiguraților prin intermediul unei proceduri special reglementate legislativ, iar nu prin atragerea acestuia în procesul penal, ca parte responsabilă civilmente.

Astfel, în raport cu interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală, Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va stabili că, în procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitate de parte responsabilă civilmente.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 473 și art. 474 din Codul de procedură penală:

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală stabilește că:

În procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitatea de parte responsabilă civilmente.

Obligatorie, potrivit art. 474 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 20 noiembrie 2017.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
ILIE IULIAN DRAGOMIR

Magistrat-asistent,
Silvia Sanda Iancu